

ИНСТИТУТ ЗА ФОЛКЛОР „МАРКО ЦЕПЕНКОВ“
INSTITUTE OF FOLKLORE "MARKO CEPENKOV"

МАКЕДОНСКИ ФОЛКЛОР

MACEDONIAN FOLKLORE

ГОДИНА / YEAR XL
БРОЈ / VOLUME 76
СКОПЈЕ / SKOPJE 2019

МАКЕДОНСКИ ФОЛКЛОР

Списание на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје

Редакција

КАТЕРИНА ПЕТРОВСКА-КУЗМАНОВА, главен и одговорен уредник

ЗОРАНЧО МАЛИНОВ

ЕРМИС ЛАФАЗАНОВСКИ

РОДНА ВЕЛИЧКОВСКА

ЈАСМИНКА РИСТОВСКА-ПИЛИЧКОВА

АКТАН АГО

КРИСТИНА ДИМОВСКА, секретар

Меѓународна редакција

ГАБРИЕЛА ШУБЕРТ (Германија)

ДИМИТРИЈЕ О. ГОЛЕМОВИЌ (Србија)

ОЛГА ПАШИНА (Русија)

ЈОАНА РЕНКАС (Полска)

РЕНАТА ЈАМБРЕШИЌ-КИРИН (Хрватска)

АРМАНДА КОДРА-ХИСА (Албанија)

АДЕМ КОЧ (Турција)

Адреса на Редакцијата

Институт за фолклор „Марко Цепенков“

Рузвелтова, бр. 3, П. фах 319, 1000, Скопје, Република Македонија

Тел.: + 389 02 308 01 76; Факс: + 389 02 308 01 77

Електронска адреса: ifmarkoepenov@mt.net.mk

MACEDONIAN FOLKLORE

Journal of the Institute of Folklore "Marko Cepenkov" – Skopje

Editorial Board

KATERINA PETROVSKA-KUZMANOVA, Editor-in-Chief

ZORANČO MALINOV

ERMIS LAFAZANOVSKI

RODNA VELIČKOVSKA

JASMINKA RISTOVSKA-PILIČKOVA

AKTAN AGO

KRISTINA DIMOVSKA, Secretary

International Board

GABRIELLA SCHUBERT (Germany)

DIMITRIJE O. GOLEMOVIĆ (Serbia)

OLGA PASHINA (Russia)

JOANA REKAS (Poland)

RENATA JAMBREŠIĆ-KIRIN (Croatia)

ARMANDA KODRA-HYSA (Albania)

ADEM KOÇ (Turkey)

Address of the Editorial Board

Institute of Folklore "Marko Cepenkov"

Ruzveltova 3, POBox 319, 1000, Skopje, Republic of Macedonia

Tel.: + 389 02 308 01 76; Fax: + 389 02 308 01 77

Email: ifmarkoepenov@mt.net.mk

АНА ВИТАНОВА-РИНГАЧЕВА

**РУСАЛИИТЕ – СПОДЕЛЕНА ВРЕДНОСТ ВО КУЛТУРНАТА
МЕМОРИЈА
НА МАКЕДОНЦИТЕ И НА ВЛАСИТЕ**

(врз примери на русалиската традиција во Гевгелиско-валандовскиот Регион)

Апстракт: Русалиските игри во Гевгелиско-валандовскиот Регион претставуваат феномен, кој ги обединува Македонците и Власите. Селата Ума (Хума), Коњско (Конско) и Серменин, кои се наоѓаат во областа Влахомеглен, на падините на планината Кожуф, во околината на градот Гевгелија, биле целосно населени со Власи, кои, до првата половина на дваесеттиот век, го негувале русалиството. Додека пак селата: Петрово, Стојаково, Смоквица, Миравци, Давидово се села познати по традицијата на русалиските игри, а се населени исклучиво со македонско население.

Собраната етнографска граѓа од Гевгелиско-валандовскиот Регион ја потврдува тезата дека феноменот на русалиството претставува споделена вредност во културната меморија на Македонците и на Власите, кои имале активен духовен живот во овој дел од Македонија.

Клучни зборови: Русалии, македонска и влашка традиција, споделена вредност.

Вкрстувањето на културите, гледано од антрополошки и од социолошки аспект, значи и опстанок на нивното траење низ времето. Во едно општество може да егзистираат паралелно повеќе култури, особено ако има некоја заедничка тема, која ги обединува.

Клод Леви-Строс инсистираше да се прифати противречноста, според која културите произлегуваат од разликата и еволуираат преку разликата, којашто на некој начин ги поврзува, колку и тоа да звучи парадоксално.

Монокултурализмот е самоубиствен чин, појава што, ако се прифати како концепт, неминовно ќе доведе до изолација на една култура. Кога збруваме за Балканот, тогаш ни се наметнуваат стереотипни формулации со негативен предзнак: меѓусебна нетрпеливост, место на делби и разнебитувања, несигурни граници (ревидирани, поместувани, бришени, повторно исцртувани, измислени), раслоеност, примитивизам. Но, во суштина, теоријата за мултикултуралноста е надминување на таквите наследени модели на размислување и пропагирање на идејата за Балканот како плодно тло за меѓукултурен дијалог.

Културниот диверзитет со кој располагаат балканските народи е неверојатно богат, има свои длабоки корени, но и одржлив историски континуитет. Духовното нематеријално културно наследство, кое го поседуваат и го чуваат народите што го населувале и оние што останале да опстојуваат на балканските простори, стои во редот на споделено наследство

(Ќулавкова, 2018, 56). Посебен предизвик е научната мисла да се сосредоточи кон детекција на споделените вредности во културната меморија на народите на еден простор, кој постојано претрпувал и сè уште трпи силни тектонски поместувања (социолошки, културолошки, историски, политички). Според академик Ќулавкова, погледнато низ историјата, споредбено хронолошки и антрополошки, колку подалеку се завлегува во минатото, толку почесто се препознаваат заедничките „места на меморија“ меѓу балканските народи: сродности во народното предание (архетипски и митски слики, митски приказни, легенди, бајки); сродности во музичкото творештво (споделени народни песни, споделен мелос, споделена тематика); сродности во системот на морални вредности (и покрај разликите што постојат на овој план); допирни места на јазичен план; споделени просветители, споделени места на колективната меморија. Таа, исто така, подвлекува дека колку повеќе се доближуваме до современото, толку разликите стануваат повидливи и подоминантни.

Интеркултуралноста денес претставува респектабилна категорија кон која се стремат современите културни системи, но факт е дека нејзините корени се многу подлабоки. Наследената традиција на толеранција и меѓусебно разбирање, како и интеркултурниот дијалог се вградени во генетскиот код на населението, кое ја населувало територијата на нашата земја, а било и е со различен етнички предзнак. Во културната меморија на нашиот народ сè уште постојат живи сведошта за разни цивилизациски преплетувања, вкрстувања на култури, народи, религии, верувања и обичаи. Природниот континуитет на заедништвото се обезбедувал благодарение на живиот дијалог, заемното почитување, толеранција, разбирање и перципирање на различностите како додадена вредност. Различностите во: јазикот, традицијата, верата, обичаите, верувањата, фолклорот, го граделе концептот на заедништвото, кој пак се темели на препознавање и на негување на споделените вредности во заедничката културна меморија.

Интеркултуралниот концепт во современото доживува најразлични интерпретации. Според Јелена Лужина, интеркултуралноста подразбира вклучување/активирање на (нај)различни култури, кои – во одреден контекст и/или миг, поради фактот што од која било причина меѓусебно *само/случајно* се допреле, или пак затоа што се допреле *со намера*, заради остварување на определена мисија и/или цел, творечка или херменевтичка – прагматично се здружуваат во/околу еден *концепт*, што претходно е препознаен како потенцијално заеднички.¹ Свеста за постоењето на вредности, кои ги прифатиле, ги споделиле и ги негувале истовремено два народи, значи и свесност за градење на традиција на заедништво и на почитување. Фолклорот е најшироко прифатениот концепт во кој се допираат многу заеднички точки, кои постојат на картите на две различни култури.

Она што е во фокусот на нашето истражување се однесува токму на препознавање на т.н. „заеднички места на меморија“ во оставнината на народната традиција. Ќе направиме обид, примарните сродности да ги

¹ Види на: <http://www.mactheatre.edu.mk/tekst.asp?lang=mac&tekst=57&str=8>.

побараме во фолклорот, во традицијата како трезор на нашите заеднички духовни богатства (архетипот, обичаите, обредите, верувањата, легендите и сл.).

Нашите предци имале слични светогледи кога станувало збор за заедничката благосостојба, за колективното добро. Тогаш се обединувале во идејата дека ништо не е позначајно од тоа да се заштитиш себе, да го заштитиш семејството, заедницата и нивната егзистенција. Токму затоа, системот на верувања, обредната практика, негувањето на култовите и символите, имаат толку многу сличности во традицијата на балканските народи.

Потребата за заштита од злите сили е примарна и врвна цел и ништо не е позначајно од тоа. Злото во потсвеста на луѓето е страшна и постојано обновлива сила, застрашувачка фурија, која, како што се приближува до малиот човек, така станува сè посилен, разорна и нескротлива. Многу природно, човекот сакал да се одбрани од таквата сила, да ја обезличи или да проба да го услиши нејзиниот заканувачки поглед. Нејзиното уништување е невозможно. Човекот со соочил со ваквото сознание уште со своите примарни обиди, но никогаш не престанал да му се спротивставува на злото и да се обидува да го неутрализира. Еден од начините да се стори тоа е играта како синкретична активност, а ползувана во функција на русалискиот обреден комплекс. Ритуалните игри се древна појава чии зачетоци се длабоко во синкретичноста и тие претставуваат нераскинливо единство на човекот со неговиот прапредок. Обидот за реконструкција на ритуалните игри ја носи науката до примарните синкретични претстави во кои човекот прави обид да се одбрани од налетите на злите сили.

Кога зборуваме за обредниот танц треба да нагласиме дека тој речиси секогаш е поврзан со потребата да се влијае врз природата, да се истера злото и да се обезбеди благосостојба на заедницата. Русалиството како феномен, реликт на таквите игри, претставувало активност кон која се приклониле и Македонците и Власите. Нема да навлегуваме во докажување на тезите за потеклото, за времето и за местото на појавата на русалиството. Тоа е тема за која постојат повеќе тези во науката.² Нашиот интерес во овој труд е насочен

² За генезата на русалиите, за тезите во науката за русалиството во Македонија да се видат трудовите на: Кузман Шапкарев, Михајло Димовски, Вера Кличкова, Киро Козаров, Вера Гошева, Катерина Петровска-Кузманова, Родна Величковска, како и претходните наши трудови: Ана Витанова-Рингачева. Шаманистички реликти во македонската народна традиција. Зборник на трудови *Културна меморија* (5-7 септември, 2013). Скопје: Книгоиздателство МИ-АН, 2015, 253–262; Ана Витанова-Рингачева. 2016. Медијаторска атмосферска практика – змејовитиот човек во македонската и здухачот во српската народна традиција. Зборник на трудови од Меѓународниот научен симпозиум: *Афирмација, продлабочување и проширување на вековните културни врски меѓу Р. Македонија и Р. Србија* (30 –31 октомври, 2015) Битола: Конзулатот на Р. Србија во Р. Македонија – Битола, 209–221; Ана Витанова – Рингачева. Феноменот на шаманизмот и неговите одблесоци во македонската народна традиција. 2018. *Македоника VIII*, 19–20, Скопје, 3–10; Ана Витанова-Рингачева. 2019. Шапкаревиот запис за русалиите – вовед во истражувањата на шаманистичките

кон тенденцијата на нашите предци Македонци и Власи да практикуваат обредна активност, која се обединува кон еден заеднички концепт, а тоа е одбрана од налетите на злото (кое се појавува во форма на болест, атмосферски непогоди, како и имагинарни форми).

Во минатото главни собори за игра биле зимските празнувања во периодот на т.н. „некрстени денови“ и тогаш русалиите ги практикувале игрите. Човекот имал една примарна цел - да се одбрани од злото, кое (реално или имагинарно, постоело), да ја заштити заедницата и да ѝ обезбеди опстанок. Станува збор за основна човекова потреба, која е над сите други и нејзиното задоволување носи: мир, заедништво, толеранција и разбирање.

Русалиските игри во Гевгелиско-валандовскиот Регион претставуваат феномен кој ги обединува Македонците и Власите. Бојмијата е предел кој зафаќа дел од јужномакедонската етнографска целина.³ Селата Ума (Хума), Конско (Коњско) и Серменин се наоѓаат во областа Влахомеглен⁴. Тоа се села кои се наоѓаат на падините на планината Кожуф, во околината на градот Гевгелија и тие биле целосно населени со Власи, кои, до првата половина на дваесеттиот век, го негувале русалиството. Додека пак селата: Петрово, Стојаково, Смоквица, Миравци, Давидово се села познати по традицијата на

остатоци во македонската народна традиција. 2019. *Македоника* IX, 22, Скопје, 30–42.

³ Јужномакедонската етнографска целина започнува со пределот наречен Бојмија, кој започнува од Демиркаписката Клисура и се протега по течението на реката Вардар до градот Кукуш. Оваа целина ги опфаќа уште и: Солунско Поле, Његушко, Воденско, Меглен, Костурско, Леринска Река и Леринско Поле. Со прекројувањето на границите на почетокот на XX век, овие предели влегуваат во територијалните граници на Република Грција. Во минатото на овие простори живеело мешано наследство, освен Македонци имало и: Власи, Турци и Евреи. Во околината на Меглен, денешна Грција, во селата: Лугунци, Берислав, Лунзин, Купа, Љумница, Црна Река и Н’нте живеело влашко население, додека пак на територијата на Република Македонија, во нејзиниот јужен дел, на самата граница, Власите останале да живеат само во три села: Ума, Серменин и Коњско.

⁴ Влахомеглен е етногеографска област во Македонија, денес поделена меѓу Егејска и Вардарска Македонија. Влахомеглен е помал предел во состав на пошироката област Меглен, во нејзиниот североисточен дел. Само три села во Влахомеглен се наоѓаат на територијата на Република Македонија, тоа се селата во Гевгелиско, во југоисточните падини на Кожуф: Хума, Серменин и Конско. Во политичките граници на Грција се наоѓаат села Баровица, Купа, Мала Ливада, Лесково, Тушин, Нонте (Н’нте) и др. Вкупниот број на влахомегленските села изнесува 15. Во нив живеат Власи (во помал број дојдени од други делови од Македонија), освен во Лесково и Тушин во кои живеат Македонци. Од вкупно 14.000 жители во Влахомеглен колку што живееле во 1890 година, мнозинството од работоспособното население се занимавало со земјоделство и со одгледување на свилената буба. Исклучок чини населението од најголемото влахомегленско село Нонте, кое се занимавало со грнчарство. Влахомегленските Власи, воопшто земено, значително се разликуваат од другите Власи од Македонија. Тие зборуваат на посебен дијалект, имаат поинаква носија итн., а самите тие наместо Арумани се нарекуваат со македонскиот назив Власи. Многумина од нив, наместо влашкиот го користат македонскиот јазик.

русалиските игри, а се населени исклучиво со македонско население. Собраната етнографска граѓа од Гевгелиско-валандовскиот Регион ја потврдува тезата дека феноменот на русалиството претставува споделена вредност во културната меморија на Македонците и на Власите, кои имале активен духовен живот во овој дел од Македонија.

Власите се балкански народ толку широко распространет, но народ кој никогаш не успеал да формира своја држава. За потеклото на Власите во науката има поставено повеќе тези. Според теоријата на романските историчари, Власите се преселени римски колонисти, а според грчките историчари, Власите се староседелци односно автохтони жители на грчки земји, односно потомци на старите Грци. И затоа историјата ги бележи сите обиди на Грците да ги грцизираат Власите.

Тодор Чепреганов, во својот осврт кон книгата на Хенри Брејлсфорд,⁵ кој во есента 1903 година ги имал првите контакти со Власите во Македонија, го посочува мислењето на Брејлсфорд: поддржувани од некое предание за древна надмоќност што ги учи да ги презираат помалите народи, Власите се плашлив, но особено жилав народ. Најстарата потврда за постоењето на влашката етничка група во Македонија е податокот што ни го дава Јован Скилица во делото *Кратка историја*. Пишувајќи за настаните што се случиле во 976 година, меѓу другото тој го бележи и инцидентот кај месноста Убави Дабови. Во таа година и на тоа место комитопулот Давид бил убиен од Власи патници, односно од Власи преселници.⁶

Ова се само кратки нафрлоци, без детаљно да навлегуваме во тезите за потеклото и за генезата на Власите, за постојаните настојувања на големите држави да ги асимилираат, како и за историско-политичките причини за нивната постојана миграција. Тоа би бил повод за друго истражување.

Впечатокот на Брејлсфорд дека *Власите се плашлив, но жилав народ* го привлекува нашето внимание од аспект на опозитната поставеност на категориите *плашлив* и *жилав*. Стравот е нормална реакција на здраворазумниот човек, кој, гледано од аспект на еволуцијата, ако не го поседувал тој природен одбранбен механизам, реално, немало да може да го одржи континуитетот на родот. Чувството на страв од непознатото, од помоќниот и имагинарниот противник, го направил човекот жилав и издржлив, способен да опстане и во најголемите битки што ги водел со природата и со себе. Токму потребата за заштита на родот и породот ќе го

⁵ Хенри Брејлсфорд бил член на Балканскиот комитет, кој бил упатен во хуманитарна мисија, да му помогне на македонското население по дивеењето на османската војска при задушувачето на Илинденското востание. Видете во: Тодор Чепреганов, 2005, Власите во книгата „Македонија“ од Хенри Брејлсфорд. *Зборник на трудови од меѓународниот научен симпозиум „Власите на Балканот“* одржан на 7 и на 8 ноември 2003 во Скопје. Скопје: Институт за национална историја, Унија за култура на Власите од Македонија, 259–263.

⁶ Видете во: Сидовски, К. *Власите во Македонија и на Балканот меѓу X-XIII век*, во: *Зборник на трудови од меѓународниот научен симпозиум „Власите на Балканот“* одржан од 9 до 10 ноември 2001. Скопје: Институт за национална историја, Унија за култура на Власите од Македонија, 2002, 7–16.

принуди човекот да се приклони кон своите вродени инстинкти, кои влечат корени од древните синкретични времиња. И таа потреба била заедничка на сите наши предци од времето на архаичноста, но таа ни е заедничка и денес, без разлика на етничкиот предзнак што го носиме.

Во овој наш труд сакаме да претставиме дел од традицијата на Власите, која се допира со традиционалните модели на македонското население во еден дел од Македонија. Русалискиот обреден комплекс, кој до триесеттите години на XX век бил нераскинливо врзан со македонската народна традиција, најдиректно е засведочен во записот на Кузман Шапкарев (1834 – 1909) во 1884 година. Во записот на Шапкарев, во времето на т.н. погани дни (од прв ден Божиќ до Водици – Богојавление), по селата меѓу Ениџе-Вардар и Кукуш, северозападно од Солун, одат дружини наречени „Русалии“, за да собираат пари и подароци за градење нова црква. Деталниот опис на Шапкарев соодветствува со сведоштвото на нашите информатори од Гевгелискиот Регион.⁷

Јас сум 42 година и памтум ка идаа русалиите и праваа крс. Обично уф Гевгилии немше русалии, ут селта Петрово, Ума, Конско, вии селта. Јас памтум кути дете, как русалиите ка идаа и крс праваа там, уф куќата там дек шо живеаме праваа крс, тове шо го воде орто, тоо главнио. Јас памтум кути малечка ка бех, имаахме една удаа гулема уф срединта имше бурѐ, вии камин шу гу викте и куга иише русалиите над тоа бурѐто правше крс и нешто уд куќта кој шо има, кој к`лбаси, кој жито, мисљум ути тоа се давше кути дар, тоа шо гу суберат, црквата го давше на сиромасте. Русалиите уф Ума имаа специјални влашки ора и влашка носии.⁸

Информаторот го засведочил постоењето и дејствувањето на русалиските поворки во влашките, но и во македонските села во Македонија. Но, зборувајќи конкретно за влашките русалиски поворки, кои ги засведочила таа, се изјаснува за носиите, кои најверојатно оставале силен впечаток кај обичните луѓе. Всушност, станува збор за свечената влашка носија, која ја облекувале учесниците во русалиските игри за време нивното практикување.

⁷ За потребите на овој труд ги користиме личните теренски истражувања од 16.4.2016 год. Станува збор за кажувањата на информаторот Доца Стефанова, родена 1942 година во с. Ума, инаку Влаинка. Нејзиниот татко бил русалијата во селото Ума, а нејзиниот брат бил учител во селото Петрово и таму ги засведочил Русалиите.

⁸ Сведоштвото е објавено во трудот: Ана Витанова-Рингачева, 2019, Шапкаревиот запис за русалиите – вовед во истражувањата на шаманистичките остатоци во македонската народна традиција. *Македоника IX*, 22. Скопје, 35.



Русалии од с. Серменин, 1972 година.⁹



Русалии од с. Коњско

Истата практика постоела и кај русалиските групи од македонските села, кои, за време на русалискиот поход, ја облекувале свечената облека (велигденска или пак младоженска) надополнета со две црвени марами преклопени на градите во форма на крст и тргнувале во поход, кој траел дванесет денови. Според Родна Величковска, овие ритуални групи ги извршуваат своите ритуали во обредното време, маркирано со општа и обединувачка функција, со цел да се заштити човекот и сè што е живо од разни зла, како и да придонесат за општата благосостојба на луѓето¹⁰.

⁹ Сите приложени фотографии се од фотоархивата на Доца Стефанова, родена 1942 во с. Ума.

¹⁰ Видете во: Р. Величковска. *Презентирање на русалиските игри на фестивалите во Република Македонија и надвор од неа*. Во: Годишен зборник бр.11, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, Факултет за музичка уметност, Штип, 2011: 145–149.

Русалиите имале свој специфичен репертоар на ора што ги играле за време на походот, кој траел дванаесет дена. Во минатото главни собори за игра биле зимските празнувања во периодот на некрстените денови. Во тој период од годината во овој предел влегувале во функција машките обредни поворки Русалии (Јаневски, 2013, 58). Владимир Јаневски посочува дека русалиските ора имаат соборски карактер. Се изведувале на големите собори, свадби и други свечености. Но, во поновата историја, кога се губела традицијата на народните ора, останале во една поинаква колективна свест како *русалиски ора* (курзив А.В.Р.). Единствено двете ора, кои се играат на почетокот од процесацијата, го даваат обредниот карактер на русалиските игри. Движењето во определен ритам и со определена мелодија, со која се одело од куќа до куќа, се вика Алај, што означува движење, барање, одење и другото оро со кое се изведува магичниот круг околу куќата и околу стопанските објекти се нарекува Трчаник или Кушија.¹¹

Најпознати ора, кои до Балканските војни, а и подоцна, се играле во Гевгелиско-валандовскиот Регион се: *К`лч оро, Капитан-аваси, Мајадаг-аваси, Тодоре биро капидап, Злата, Гајда аваси, Карајусуф аваси, К`рмаци фустан, Али коч* и други.

Нашиот информатор, Ристо Стамков, роден 1939 година во Стојаково, Гевгелиско, го сподели со нас следното кажување:

Додека играле по куќите, ако во некоја куќа имало некој болен човек ќе викнеле еден од русалиите да дојде, дали бил тој водачот што бил (ороводачот) или балтацијата и ќе дошол тој и со сабјата ќе замавнал три пати над главата на болниот и се сметало дека со тоа замавнување се истерува злиот дух или болеста кај тој човек. Значи кога ќе излезе обично русалијата од кај болниот, на камините кои во старо време се викаа боарé и на боарето, тоа е направено од оцакот надолу за да го прима чаdot и обично на тоа боарето, тоа е обично бело варосано тука ќе направат крсче, дали со сабјата ќе го направат или со молив. Исто така крсче се ставало и кога ќе излезе од вратата, на надворешната врата, обично со сабјата ќе изделкат крсче, значи дека се направил овој христијански обичај (кој некогаш бил пагански). Се верувало дека болниот ќе се излечи, инаку знаеме дека сугестијата по некој пат може да биде и ного лековита. Преку играта тие ја искажувале својата сила, таа витешка сила исто така играта најверојатно е да се протерат некои зли духови, затоа при играта се удирале и со сабјите. Тоа на некој начин има некаква симболика.¹²

Веројатно нашето општество опстанало како мултикултурно благодарение на свесноста на неговите единки дека човекот и неговата егзистенција се врвна и единствена цел. Водени од поривот да опстанат во време на колективни несреќи, војни, болести, природни непогоди,

¹¹ Видете во: В. Јаневски. *Етнокоролошки карактеристики на македонските народни ора (по избрани примери)*, Орска и инструментална народна традиција, книга 9, Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје, Скопје, 2013, 58–59.

¹² Ана Витанова-Рингачева, 2019, Шапкаревиот запис за русалиите – вовед во истражувањата на шаманистичките остатоци во македонската народна традиција. *Македоника IX*, 22. Скопје: 32.

Македонците и Власите се обединувале околу заедничката идеја, да се одбрани заедницата и да се обезбеди нејзино траење во времето.



Русалии од с.Стојаково 1934 година

Литература

ВЕЛИЧКОВСКА Р. (2011). Презентирање на русалиските игри на фестивалите во Република Македонија и надвор од неа. *Годишен зборник бр. 11*. Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, Факултет за музичка уметност: Штип, 145–149.

ВИТАНОВА-РИНГАЧЕВА А. (2019). *Шапкаревиот запис за русалиите – вовед во истражувањата на шаманистичките остатоци во македонската народна традиција*. Скопје; Македоника IX, 22, 30–40.

ЈАНЕВСКИ В. (2013). *Етнокоролошки карактеристики на македонските народни ора* (по избрани примери). Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.

СИДОВСКИ К. (2002). Власите во Македонија и на Балканот меѓу X-XIII век“. Зборник на трудови од меѓународниот научен симпозиум „Власите на Балканот“. Скопје, 9 – 10 ноември 2001. Скопје: Институт за национална историја, Унија за култура на Власите од Македонија, 7–16.

ЌУЛАВКОВА К. (2018). *Балкански наративи*. Скопје: Три.

ЧЕПРЕГАНОВ Т. (2005) Власите во книгата „Македонија“ од Хенри Брејлсфорд. Зборник на трудови од меѓународниот научен симпозиум „Власите на Балканот“. Скопје, 7 – 8 ноември 2003. Скопје: Институт за национална историја, Унија за култура на Власите од Македонија, 259–263.

Сајтографија

https://www.youtube.com/watch?v=ss_qhAWAAfs, пристапено на 15.10.2019

<https://www.youtube.com/watch?v=Oo1-pEF0iDY>, пристапено на 15.10.2019

<http://www.mactheatre.edu.mk/tekst.asp?lang=mac&tekst=57&str=8>, пристапено на 15.10.2019

Ana Vitanova - Ringacheva

THE DANCE OF *RUSALII* – A SHARED VALUE IN THE CULTURAL
MEMORY OF THE MACEDONIAN AND AROMANIAN PEOPLE
(based on examples of the tradition of the *Rusalii* in the area of Gevgelija and
Valandovo)

Summary

The theory of multiculturalism promotes the concept of overcoming the traditional views on the Balkans as an area of division, disagreement and intolerance where people are eager to erase the existing borders and to create new ones.

The vision of the Balkans as a fertile ground for multicultural dialogue is projected in the spiritual culture of the people who inhabited it. The tradition of the *Rusalii*, as a shared value in the cultural memory of the Macedonian and Aromanian people, is only one of the arguments that demonstrate the existence of multicultural relations in the history of the Macedonians and the Aromanians.

СОДРЖИНА

ТЕКСТОВИ ПОСВЕТЕНИ НА АКАДЕМИК БЛАЖЕ РИСТОВСКИ (1931- 2018)	5
ВАЛЕНТИНА МИРОНСКА-ХРИСТОВСКА МАКЕДОНСКИ РАБОТИ ЗА МАКЕДОНСКАТА ИСТОРИСКО-КУЛТУРНА ТРАДИЦИЈА	7
ОКСАНА МИКИТЕНКО СЛАВИСТИЧКАТА ДЕЈНОСТ НА ПЕТАР ДРАГАНОВ ВО СВЕТЛИНАТА НА ИСТРАЖУВАЊАТА НА БЛАЖЕ РИСТОВСКИ	19
ЕРМИС ЛАФАЗАНОВСКИ УЛОГАТА НА КРСТЕ МИСИРКОВ ВО НАЦИОНАЛНАТА ИЗГРАДБА НА МАКЕДОНИЈА И НА МОЛДАВИЈА	33
КАТЕРИНА ПЕТРОВСКА-КУЗМАНОВА ПЕДЕСЕТ ГОДИНИ РАСТ И РАЗВОЈ НА СПИСАНИЕТО „МАКЕДОНСКИ ФОЛКЛОР“ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА УЛОГАТА НА БЛАЖЕ РИСТОВСКИ ВО НЕГОВИТЕ ПОЧЕТОЦИ	39
СИЛВАНА СИДОРОВСКА-ЧУПОВСКА МАКЕДОНСКИТЕ ПЕРРОДБЕНИЦИ И НАРОДНАТА МЕДИЦИНА ВО 19 ВЕК	49
ИВАН КОТЕВ МОИТЕ ПОЧЕТОЦИ КАКО СОБИРАЧ НА МАКЕДОНСКОТО ФОЛКЛОРНО БОГАТСТВО	57
МАТЕРИЈАЛИ ОД НАУЧНАТА КОНФЕРЕНЦИЈА „ЕТНОЛОШКИ И ФОЛКЛОРИСТИЧКИ АСПЕКТИ НА МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМОТ И ИНТЕРКУЛТУРАЛИЗМОТ НА МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО“	71
Катерина Петровска-Кузманова ИНТЕРКУЛТУРАЛИЗМОТ ВО ФОЛКЛОРИСТИЧКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА	73
ВЕРА СТОЈЧЕВСКА-АНТИКМИТ, СРЕДНОВЕКОВЕН ТЕКСТ, НАРОДНА ТВОРБА	85
КРИСТИНА ДИМОВСКА (ЕПСКИ) ХЕРОИ, ОПОНЕНТИ, ЛУДАЦИ И АНТИХЕРОИ	93

ЛИДИЈА ТАНТУРОВСКА МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМОТ ВО ПОСЛОВИЦИТЕ (низ примери запишани од д-р Боне Величковски)	105
БЕКИМ РАМАДАНИ БРОЕНКИТЕ КАКО ДЕЛ ОД ФОЛКЛОРОТ ЗА ДЕЦА ВО СВЕТЛИНАТА НА СУШТИНСКАТА СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА И НА ИНТЕРКУЛТУРНАТА КОМУНИКАЦИЈА	111
АНА АШТАЛКОВСКА-ГАЛТАНОСКА ФОЛКЛОРИСТИЧКИ ИНТЕРПРЕТАЦИИ ЗА НАРОДНОСТИТЕ ВО СОЦИЈАЛИЗМОТ – СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА АЛБАНСКАТА НАРОДНОСТ	119
Оливера Каевска ЗАСТАПЕНОСТА НА ФОЛКЛОРОТ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК ЗА ЕТНИЧКИТЕ ЗАЕДНИЦИ	135
АНА ВИТАНОВА-РИНГАЧЕВА РУСАЛИИТЕ – СПОДЕЛЕНА ВРЕДНОСТ ВО КУЛТУРНАТА МЕМОРИЈА НА МАКЕДОНЦИТЕ И НА ВЛАСИТЕ	143
СТОЈАНЧЕ КОСТОВ СОЦИЈАЛНИОТ КОНТЕКСТ ВО ИЗВЕДБАТА НА НАРОДНИТЕ ОРА И НА СОБОРИТЕ ВО ИСТОЧНОТО ИГРООРНО ПОДРАЧЈЕ НА МАКЕДОНИЈА	153
АЛЕКСАНДРА КУЗМАН МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМОТ НИЗ ПРИЗМА НА МАКЕДОНСКАТА ЧАЛГИСКА МУЗИКА	161
Родна Величковска, Горанчо Ангелов УЛОГАТА НА ЗУРЛАЦИСКО-ТАПАНАРСКАТА ТАЈФА ОД С. РАТЕВО, БЕРОВСКО, ВО ЗАЧУВУВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКАТА МУЗИЧКА МУЛТИЕТНИЧКА КУЛТУРА	167
СТАТИИ	179
GERLINDE GLASER DIVINITIES OF TRANSITION: THE BUTTERFLY AND THE BIRD GODDESS AS TRACED IN EUROPEAN MYTHS	189
Гоце Гавриловски УМЕТНИЧКА ТРАНСПОЗИЦИЈА НА ФОЛКЛОРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ВО СУИТА БР.1, ОД БАЛЕТОТ „ЛАБИН И ДОЈРАНА“ НА КОМПОЗИТОРОТ ТРАЈКО ПРОКОПИЕВ	207

**МАКЕДОНСКИ ФОЛКЛОР
СПИСАНИЕ НА ИНСТИТУТОТ ЗА ФОЛКЛОР
„МАРКО ЦЕПЕНКОВ“ – СКОПЈЕ**

За издавачот
Ермис Лафазановски, директор

Главен и одговорен уредник
Катерина Петровска-Кузманова

Секретар
Кристина Димовска

Лектура
Лидија Тантуровска

Подготовка и печат

Тираж: 300 примероци

UDC 398
ISSN 0542-2108

Изданието е финансирано од Министерството за образование и наука
на Република Македонија